

צ'קליסט הענישה הפלילית

סוגי הענישה – כללי (עמ' 3-6 במחברת)

עונשי מוות (עמ' 3 במחברת)

טיעונים מוסריים נגד עונש מוות – המתת אדם מנוגדת לתפיסת קדושת החיים; נאשם חף מפשע ותוצאה לא הפיכה (מאיר טוביאנסקי); עונש שאינו פרופורציונאלי לשום עבירה – זלזול בחיי אדם
טיעונים תועלתניים נגד עונש מוות – אינו יעיל ואינו מפחית עבריינות; הטלתו לא שוויונית; אינו זול

- צ'זרה בקרייה – מתנגד לעונש מוות ונוגע בשני הטיעונים מעלה

עונשי גוף (עמ' 4 במחברת)

גרימת סבל גופני, אסור בישראל, מותר במקומות אחרים בעולם

עונשי הרחקה (עמ' 4 במחברת)

מאסר הוא עונש קלאסי של הרחקה מהחברה

עונשי קלון (עמ' 5 במחברת)

לכל הרשעה פלילית נלווה "קלון"; המושג קלון אינו שאוב מתחום המשפט אלא מתחום המוסר

עונשי שלילת זכויות אזרחיות (עמ' 5 במחברת)

לדוג' הזכות להיבחר למוסדות שלטון (מי שמורשע עם קלון לא יוכל להתמודד בבחירות)

עונשי ממון (עמ' 5-6 במחברת)

כמעט בכל גזר דין היום יש רכיב כספי – זה עונש חזק כי אנשים לא אוהבים שמתעסקים עם הכסף שלהם
החרמת רכוש – אפשר להגיד גם חילוט הרכוש (מכשיר מאוד חזק שהמדינה משתמשת בו)
קנס – לפי ס' 61 לחוק העונשין – אם שופט נותן קנס מעבר למותר אפשר לבטל את הרכיב הזה בגזר הדין
פיצוי – לפי ס' 77 לחוק העונשין – לשים לב שמוגבל לתקרה מסוימת

עונשי שלילת רישיונות/זכויות כלכליות (עמ' 6 במחברת)

ניתן לשלול רישיון עו"ד, נהיגה, רופא ועוד

עונשים מותנים (עמ' 6 במחברת)

ביטוי חזק לתיאוריית ההרתעה – אם תבצע שוב מעשה אסור תיכנס לכלא (מאסר על תנאי); אם תבצע שוב מעשה אסור תשלם כסף (התחייבות – סוג של קנס על תנאי)

התפתחות הענישה (עמ' 7-8 במחברת)

מגמה כללית של מיתון בדין; הוגי דעות שיצאו נגד העונשים החמורים: מונטסקייה ובקריה
תורת בקריה 3 כללים מרכזיים בענישה: ודאות העונש, מידתיות ופומביות ומידיות
ביקורת על תורת בקריה – יוצא מנק' הנחה שיש בחירה חופשית ובפועל במקום עונש מוות יש מאסרי עולם

❖ הרחבה של הנושא בעמ' 8-7 במחברת

הצדקות הענישה ומטרותיה (עמ' 9-17 במחברת)

הבחנה בין בצדקות למטרות: הצדקות – שאלת ה-מדוע ומאיפה נובעת הסמכות להעניש (התשתית המוסרית); מטרות – שאלת ה-מה אנחנו רוצים להשיג בענישה המוטלת (הרתעה, גמול, תיקון וכו')

• הצדקות הענישה (עמ' 9-11 במחברת)

○ גישת הגמול

- **עמנואל קנט (עמ' 9 במחברת)** – ענישה על פשע היא חובה, ציווי מוחלט; להשיב לפוגע כגמולו; דחה גישות של הצדקת ענישה לפי התועלת לחברה. לא עוסק בשאלות של כמה ולמה אלא אך ורק עשית רע תקבל רע
- **הפילוסוף הגל (עמ' 9 במחברת)** – איזון מבחינה מוסרית; פשיעה מפרה את האיזון המוסרי ולכן יש ענישה כדי לאזן בחזרה; העונש מכבד את העברייין בכך שבעצם רואה בו כיצור רציונאלי, העונש הוא זכות
- **לורד דנינג (עמ' 10 במחברת)** – הצדקת העונש היא הגיוני של הקהילה לפשע
- **תיאוריית הזכויות**
 - **ג'ון רולס ורונלד דבורקין (עמ' 10 במחברת)** – יוצאים מנק' הנחה שיש חירות הפרט, אולם כאשר אתה פוגע בחירות הפרט של האחר זה מוצדק להעניש; המטרה של הענישה היא הבטחת קיום חירות וזכויות הפרט
- **תיאוריית האמנה החברתית**
 - **ז'אן זאק רוסו (עמ' 10 במחברת)** – הכללים והחוקים של החברה מבטיחים את חייהם של חבריה ושלמות גופם ורכושם. עברייין שאינו מציית לכללים נהנה מפירות העבירה וגם מהאמנה החברתית ולכן חייב להיענש בגין היתרון שקנה לא ביושר
- **גישת התועלתניות**
 - **ג'ון מיל וג'רמי בנטהם (עמ' 10 במחברת)** – הענישה מוצדקת רק כאשר היא מוטלת לצורך השגת מטרת שמביאות תועלת לחברה; עיקר התועלת זה הרתעה כללית וספציפית; עונש ייחשב לבזבזני אם אפשר להשיג את המטרה החברתית בדרך זולה יותר
 - ✗ ביקורת – לא כל האנשים רציונאליים ומחשבים הפסד עבירה ושכרה
- **גישת המרקסיזם (עמ' 11 למעלה במחברת)**
 - הכל כלכלי, בכל ענישה יש לחפש את המדכא-מדוכא, שולט-נשלט
- **גישת האנרכיסטיים**
 - **הווארד ארליך (עמ' 11 במחברת)** – אין שום צידוק לענישה
- **מטרות הענישה (עמ' 11-17 במחברת)**
 - **גמול/הלימה (עמ' 11-12 במחברת)**
 - העקרון המנחה במשפט הפלילי; ס' 40 לחוק העונשין; לתת לעברייין **בדיוק** כגמולו
 - ✗ הביקורת על עקרון הגמול – התעלמות ממטרות ענישה אחרות; לא מציאותי; מה זה "כגמולו"?; איך מתאימים את מידת הסבל למידת חטאו של העברייין?; גמול צופה פני עבר וחברה נאורה צריכה לצפות פני עתיד;
 - גמול במובן של נקמה – מבחינה מוסרית מוצדק לשנוא עבריינים, הגמול מווסת את יצר הנקמה הציבורי, חיזוק שנאה ובוז לעבריינים מחזקים בציבור את הציות לחוק
 - גמול במובן של פסיכולוגיה מודרנית – עונש יכול להוות שיווי המשקל שהעברייין צריך להחזיר לעצמו לאחר שביצע עבירה ומרגיש רגשות אשם
 - **שיקום (עמ' 14-15 במחברת)**
 - עקרון נוסף במשפט הפלילי הוא השיקום **המופיע בס' 40 לחוק העונשין**
 - קיים קשר בין הגישה התועלתנית למטרת השיקום – שיקום הוא אחד מהבסיסים של התיאוריה התועלתנית, עברייין שיחונך וישוקם לא יפגע בחברה ובכך תיפתר דרכו בדרך הומנית
 - ביקורת על מטרת השיקום **(עמ' 15 במחברת)**
 - עבריינות נוער ושיקום – בעבריינות נוער ניתן דגש רב יותר למטרת השיקום מיתר המטרות [מלבד עבירות חמורות מאוד]
 - **הגנה על שלום הציבור (עמ' 15-17 במחברת)**
 - מטרה נוספת המופיעה בס' 40 לחוק העונשין – החוק מאפשר להחמיר בענישה ולהרחיק עברייין מהציבור כדי להגן על שלום הציבור. אולם, אסור שההחמרה תהיה ניכרת מעבר למתחם העונש ההולם.
 - מניעה ראשונית – מניעה/הגנה על שלום הציבור עוד לפני שהדבר הגיע לענישה בפועל, כמו קיר מחוספס שמונע גרפיטי **(עמ' 15 למטה- 16 במחברת)**
 - ביקורת על המניעה הראשונית **(עמ' 16 במחברת)**
 - תיאוריית "החלונות השבורים"; תאוריית "הנקודות החמות" **(עמ' 16-17 במחברת)**

- **הרתעה אישית/הרתעת הרבים (עמ' 12-14 למעלה במחברת)**
 - שני עקרונות נוספים הם הרתעה אישית והרתעת רבים המופיעים בס' 140 ובס' 140 לחוק העונשין (בהתאמה); הרתעה אישית היא להרתיע את העברייין הספציפי לא לחזור על לבצע עבירה והרתעת הרבים היא הרתעת עבריינים אחרים.
 - הוודאות של הענישה חשובה יותר מחומרת העבירה; כדי שהעונש ירתיע דבר קיומו צריך להגיע לידיעת הציבור (לדוג' פרסום של הפרקליטות שגננת מכה קיבלה 8 שנות מאסר); כדי להרתיע צריך שהענישה תהיה עקבית ולאורך זמן, כלומר שביהמ"ש יהיו עקביים בענישה
 - ביקורת על מטרת ההרתעה (עמ' 13 במחברת)
 - תשובת נגד לביקורת (עמ' 14 למעלה במחברת)

זרכי ענישה (עמ' 18-36 במחברת)

- **בלל**
 - קיימים עונשי מינימום, מקסימום (ס' 35 לחוק העונשין) וחובה – לשים לב לפי העבירות האם קיימות מגבלות בתוך ס' העבירה לגבי הענישה. (עמ' 20-19 במחברת)
 - כל סוגי הענישה שניתן לגזור על נאשם בהליך הפלילי מצויים בס' 41-90 לחוק העונשין; בנוסף קיימת גם אפשרות חילוט שהינה **מנהלית ולא עונשית** (פקודת סדר דין פלילי; פקודת הסמים המסוכנים; חוק איסור הלבנת הון; חוק חילוט רוחחים מפרסומים שעניינם עבירות)
- **מאסר בפועל (עמ' 18-21 במחברת)**
 - מאסר בפועל מרוצה בתוך כותלי בית הסוהר
 - המקסימום של מאסר שניתן לתת הוא המספר המופיע לצידה של העבירה
 - בדר"כ תקופת המאסר תיחשב מיום גז"ד (ס' 43 לחוק העונשין) אלא אם ביהמ"ש קבע אחרת (ס' 44 לחוק העונשין)
 - ניתן לתת רכיבי ענישה נוספים מלבד מאסר בפועל
- **עבודות שירות (עמ' 21-22 במחברת)**
 - עבודות שירות הינן **מאסר בפועל** שמרוצה מחוץ לכותלי בית הסוהר (ס' 51 לחוק העונשין)
 - **המקסימום** של מאסר שמרוצה בעבודת שירות הוא **9 חודשים** (ס' 51 לחוק העונשין)
 - בכדי להשית עונש של עבודת שירות חייבים:
 - 1) לקבל חו"ד מטעם הממונה על עב"ש שהנאשם כשיר לבצע עב"ש (ס' 51ב(1) לחוק העונשין)
 - 2) לקבל את הסכמת הנאשם לרצות מאסר בעב"ש (ס' 51ב(2) לחוק העונשין)
 - הדברים שיפורטו בחו"ד הממונה מופיעים בס' 51ב(1) לחוק העונשין (עמ' 21-22 במחברת)
 - אין שכר בעב"ש (ס' 51 לחוק העונשין)
 - שבוע עבודה של עובד בעב"ש יהיה 5 ימי עבודה; מספר שעות עבודה של עובד בעב"ש יהיה 8.5 שעות רצופות; במקרים חריגים בשל נסיבות מיוחדות ביהמ"ש יכול לקבוע היקף שעות יומי נמוך יותר, אך לא פחות מ-6 שעות ביום (ס' 51ב(1) לחוק העונשין)
 - בתנאים מסוימים ניתן להורות לא להתחיל או להפסיק את עב"ש (ס' 51ט לחוק העונשין) (עמ' 22 במחברת)
- **מאסר על תנאי (עמ' 23-24 במחברת)**
 - ביהמ"ש רשאי להורות על כך שהמאסר יהיה על תנאי; תקופה התנאי לא תפחת משנה ואל תעלה על 3 שנים; אדם ירצה את המאסר על תנאי אם יעבור בתוך התקופה שנקבעה את העבירות שעליהן חל התנאי (ס' 52ב(1) לחוק העונשין)
 - בעבירות הקשורות לבחירות ניתן להטיל תנאי יותר מ-3 שנים, אך לא יותר מ-5 שנים (ס' 52ב(2) לחוק העונשין)
 - תקופת התנאי תתחיל ביום מתן גזר הדין (גם אם ניתנו עבודות שירות – לפי פס"ד טולדנו) ואם הנאשם נושא עונש מאסר אזי מיום שחרורו ממאסר (ס' 52ג לחוק העונשין) (עמ' 23 במחברת)
 - מי שנידון למאסר על תנאי והורשע בעוד עבירה, התנאי יופעל (ס' 55 לחוק העונשין)
 - × מה כולל התנאי? בודקים האם העבירה המאוחרת כוללת ביסודותיה את כל יסודות עבירת התנאי. לדוג' שוד כוללת את כל יסודות עבירת הגניבה. דוג' שבה לא יפעילו תנאי – עבירת הצתה היא עבירת התנאי והנאשם מסיג גבול, עבירת הסגת גבול אינה כוללת חלק מיסודות עבירת הצתה ולכן התנאי לא יופעל. (עמ' 24 במחברת)
 - חריג להפעלת התנאי - הארכת תנאי: ניתן להאריך את תקופת המאסר על תנאי פעם אחת בלבד (ס' 56ב לחוק העונשין) (עמ' 23 במחברת)
 - חריג לחריג של הארכת תנאי: הארכת תקופת התנאי יותר מפעם אחת לאדם העובר טיפול למשתמשים בסמים (ס' 85 לחוק העונשין) (עמ' 24 במחברת)
- **קנס (עמ' 25-27 במחברת)**

- לרוב בעבירות קלות קנס יהיה רכיב בודד, בעבירות חמורות קנס יהיה רכיב ענישה נוסף
- קיימים **יתרונות** לקנס: משמש מקור הכנסה למדינה, מערכת זולה להפעלה, הפגיעה בנאשם אינה הרסנית, הנאשם אינו בקשר עם סביבה עבריינית [כמו בכלא], יכולת הרתעתית, הפיך [אם מוצאים שהוא זכאי]
- קיימת **ביקורת/חסרונות** על הקנס: משולם ע"י ראשי משפחות פשע, לא מרתיע, מפלה בין עניים לעשירים
- מתחשבים במצבו הכלכלי של הנאשם (ס'40 לחוק העונשין)
- החוק קובע מגבלת סכום קנס בהתאם לבעירות (ס'61 לחוק העונשין) (עמ' 25-26 במחברת)
- ניתן לקבוע קנס יומי לבעירה נמשכת במקום הקנס הרגיל (ס'61ג לחוק העונשין) (עמ' 26 למעלה במחברת)
- חריג למגבלת סכום הקנס: ס'63 לחוק העונשין – פי 4 במצבים ובעבירות מסוימות (עמ' 26 באמצע במחברת)
- מאסר במקום קנס – ביהמ"ש רשאי להטיל מאסר חלף קנס; המאסר מוגבל ל-3 שנים במקסימום ובלבד שהתקופה לא תעלה על העונש הקבוע בצידה של העבירה (ס'71 לחוק העונשין) (עמ' 26 במחברת)
- המרכז לגביית קנסות אחראי על גביית הקנס שהוטל על הנידון
- × איך קובעים כמה ימים בתמורה לקנס? אין סדירות בנוגע לכך. כל שופט מחליט על דעת עצמו כמה מאסר חלף קנס לתת, יש על כך ביקורת.
- ★ **משולש הענישה פיצוי, קנס ומאסר חלף קנס** – החוק קובע קדימות בנוגע לכסף שהנאשם משלם כך שגם אם משלם את הקנס זה מגיע קודם כל לפיצוי ובעבר היה ניתן לאסור מורשע בגין אי תשלום קנס כי הכסף הלך לפיצוי. זה שונה ברע"פ 7621/15 שם נקבע שאם נידון שילם את גובה הקנס ולפי הקדימות בחוק זה הגיע לפיצויים, עדיין, בנוגע למאסר חלף קנס, זה ייחשב כאילו שילם את הקנס.
- ! **הוספה מסנ'רו – התאמת הקנס לשיקולי הענישה:** הרתעה – הקנס לא מרתיע מספיק בעבירות חמורות, אך אם מדובר בעבירות כלכליות אז קנס גבוה הוא אמצעי מצוין להרתעה; גמול – בעבירות לא חמורות הקנס מתאים ומאסר לא מתאים; שיקום – לקנס אין אופי שיקומי אך אפשר להפוך אותו לשיקומי אם נחלק את הקנס לתשלומים כך שכל תשלום יזכיר לנידון את העבירה שעבר (זה מתאים גם להרתעה); מניעה – לא רלוונטי.

• שירות לתועלת הציבור (עמ' 27-29 במחברת)

- ניתן בדרך כלל בעבירות לא חמורות; ניתן לתת של"צ גם באי-הרשעה (ס'71א(ב) לחוק העונשין); של"צ מבוצע בשעות הפנאי וולא שכר (ס'71א לחוק העונשין) (עמ' 28 במחברת)
- תקופת השל"צ לא תעלה על שנה אחת, אבל ביהמ"ש רשאי להאריך את התקופה מנימוקים מיוחדים (ס'71ב לחוק העונשין) (עמ' 29 במחברת)
- אם אדם מפר את השל"צ יש לכך השלכות שונות בהתאם לגזר דינו או לאי הרשתו כפי שמפורט בס'71ד לחוק העונשין (עמ' 29 במחברת)
- ! **הוספה מסנ'רו - רצינות לשל"צ:** דבר הסבר להצעת החוק לשל"צ: הטבת נזק שגרם הנידון לחברה (גישה תועלתנית) + המעטת המאסרים (גישה כלכלית ותועלתנית) + מימד קונסטרוקטיבי וחיובי לרעיון העונש

ההבדל בין שירות לתועלת הציבור לעבודות שירות

עבודות שירות	שירות לתועלת הציבור	מאסר בפועל?
מאסר בפועל שמרוצה בעבודות שירות	לא מאסר בפועל	מאסר בפועל?
כמו יום עבודה רגיל	שעות הפנאי	באילו שעות?
אין שכר	אין שכר	יש שכר?
כן, אין עבודות שירות באי-הרשעה	לא, ניתן לתת גם באי-הרשעה	חייב להרשע?
הממונה על עבודות השירות יכול להחליט על הפסקת העבודות ואז הנידון יצטרך לרצות את יתרת התקופה בבית הסוהר	הולכים לפי הקבוע בס'71ד לחוק העונשין שם נקבעו מסלולים שונים בהתאם למה שנקבע בגזר הדין או בפסק הדין	מה קורה כאשר לא מבצעים?

• התחייבות להימנע מעבירה (עמ' 29-30 במחברת)

- ביהמ"ש יכול לחייב נידון שייתן התחייבות להימנע מביצוע עבירה בתוך תקופה שיקבע ביהמ"ש, אולם התקופה לא תעלה על 3 שנים (ס'72א לחוק העונשין) (עמ' במחברת)
- ניתן להטיל התחייבות גם באי-הרשעה (ס'72ב לחוק העונשין) (עמ' 30 למעלה במחברת)
- ההתחייבות מוגבלת לסכום שאותו ניתן להטיל כקנס (ס'72ג לחוק העונשין) (עמ' 30 למעלה במחברת)

• פיצויים (עמ' 30-33 במחברת)

- בניגוד לקנס, פיצויים משולמים לקורבנות/נפגעי העבירה; סכום הפיצוי בשל כל אחת מן העבירות שבהן מורשע נאשם לא יעלה על 258,000 ₪ (ס'77 לחוק העונשין) (עמ' 30 במחברת); תקרת הפיצויים היא לכל נאשם ולא לכל נפגע בנפרד (פס"ד טווק) (עמ' 32 למעלה במחברת)
- לענין גביית הפיצויים, כמו בקנס- המרכז לגביית קנסות גובה גם את הפיצויים (ס'77ג לחוק העונשין) (עמ' 30 במחברת)
- ★ **משולש הענישה פיצוי, קנס ומאסר חלף קנס** – החוק קובע קדימות בנוגע לכסף שהנידון משלם כך שגם אם משלם את הקנס זה מגיע קודם כל לפיצוי ובעבר היה ניתן לאסור מורשע בגין אי תשלום קנס כי הכסף הלך לפיצוי. זה שונה ברע"פ 7621/15 שם נקבע שאם נידון שילם את גובה הקנס ולפי הקדימות בחוק זה הגיע לפיצויים, עדיין, בנוגע למאסר חלף קנס, זה ייחשב כאילו שילם את הקנס.

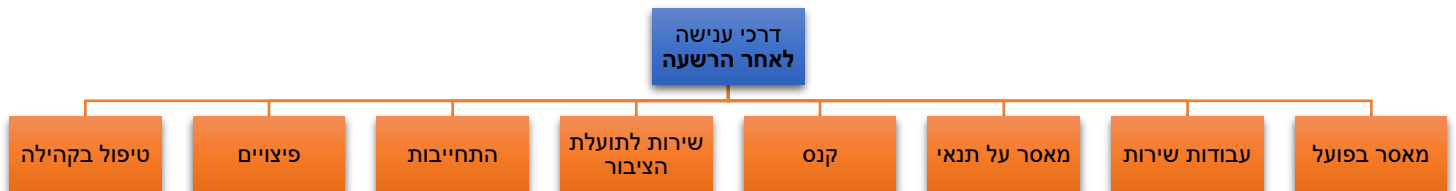
- הפיצוי הוא אזרחי ולא עונשי (הש' ברק-ארז בפס"ד טווק)
- קורבן/נפגע קטין- המרכז לגביית קנסות מעניק פיצוי לנפגע קטין (תקנות המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות (פיצוי לקטין שניזוק מעבירה), תשע"ג-2012)
- פיצוי יכול להיות רכיב ענישה באי-הרשעה (פס"ד אסף) (עמ' 31 במחברת)
- פיצוי יכול להינתן גם אם הצדדים בחרו לוותר עליו (פס"ד חסארמה) (עמ' 31 במחברת)
- פיצוי יכול להינתן גם בעבירה שנוגעת לתעבורה, למרות ייחוד העילה שבחוק הפיצוי לנפגעי תאונות דרכים (פס"ד חדר) (עמ' 31 במחברת)
- תביעה אזרחית של הנפגע נגד הנאשם אינה מונעת פיצוי, יכול להיות שיתחשבו בהמשך בתביעה האזרחית בסכום שנפסק בענישה (פס"ד יאוגדיב) (עמ' 32 למעלה במחברת)
- אין התחשבות ביכולת הכלכלית של הנאשם בעת גזירת רכיב פיצוי; פיצוי יינתן גם לעיזבון נפגע העבירה (פס"ד מג'דלאוי) (עמ' 32 במחברת)
- יתרונות של פיצוי בהליך הפלילי לעומת פיצוי בהליך האזרחי – פיצוי בהליך הפלילי הינו סוג של סעד ראשוני שממלא את המטרה החברתית של סעד ראשוני לנפגע העבירה מבלי שיצטרך להוכיח את זקו כמקובל בתביעות נזיקין. מדובר בסעדים המשלימים זה את זה ופיצוי בהליך הפלילי מעניק ביטוי להיקף הנזקים שנגרמו לנפגע כבר במהלך ההליך הפלילי עצמו. פיצוי בהליך הפלילי הינו הכרח של מטרה חברתית שהינה מתן סעד מידי ומטרה זו עולה בקנה אחד עם ההלכה הפסוקה בנושא זה. מכל מקום גם אם נזקו של נפגע העבירה הוא גדול ומצדיק על פניו פנייה להליך האזרחי ניתן להניח כי לא פעם יעדיף הנפגע את מה שכבר קיבל בהליך הפלילי ויימנע מפתחת חזית אזרחית שבה יצטרך שוב להוכיח ולדבר על הכל.

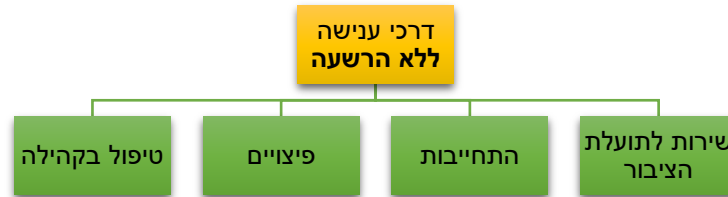
ההבדל בין קנס לפיצוי

פיצוי	קנס	סכומים
לא משנה על איזו עבירה, המגבלה היא 258,000 ש"ח	החוק קובע מגבלות לפי סוגי עבירות כמפורט בס' 61 לחוק העונשין	למי זה מגיע?
לנפגע העבירה	למדינה	מי גובה?
המרכז לגביית קנסות	המרכז לגביית קנסות	יש מאסר חלף?
לא	כן	אזרחי או עונשי?
אזרחי (הש' ברק-ארז); קיימות גם גישות שזה עונשי כי זה מופיע כעונש בחוק העונשין	עונשי	מתחשבים במצב כלכלי?
לא	כן	

- טיפול בקהילה (עמ' 33 במחברת)
 - ס' 82 לחוק העונשין קובע כי האדם המורשע הוא משתמש בסמים מסוכנים ראשי להטיל עליו צו מבחן שבמסגרתו יעבור טיפול בקהילה
 - ניתן להטיל צו מבחן גם ללא הרשעה
- כלים שיפוטיים מנהליים/לא עונשיים (עמ' 34 במחברת)
 - אי הרשעה- ניתן להחליט לא להרשיע את הנאשם אלא לקבוע שהוא ביצע את העבירה; באי-הרשעה ניתן לתת צו מבחן, של"צ, התחייבות (ס' 192א לחוק סדר דין פלילי) ופיצויים (הוכר בפסיקה). נפוץ כאשר קיים יחס בלתי מידתי בין ההרשעה לבין הנזק שייגרם לנאשם מההרשעה לדוג' הרשעה של עובד ציבור בעבירת סמים זה יכול לחסל לו את הקריירה (עמ' 34 במחברת); הרשעה אינה סבירה בנסיבות העניין (הלכת כתב)
 - חילוט (עמ' 34 במחברת) – עיקול או החרמה של נכסים ע"י המדינה או גוף מטעמה; מטרת החילוט הינה למנוע מצב בו העבריין יוצא נשכר, לשלול תמריץ לעבירות ולהרתיע, לחסום ערבוב בין תחומים אסורים למותרים [נניח הלבנת הון].
 - 3 קטגוריות של חילוט: 1. חילוט הרכוש שבו נעברה העבירה או אובייקט העבירה אשר מתייחס לחפצים אשר ההחזקה בהם כשלעצמה מהווה עבירה (כגון נשק, סמים, סכין), 2. חילוט האמצעים ששימשו לביצוע העבירה או אפשרו את ביצועה (כגון רכב, כלי פריצה) ו-3. חילוט תקבולי העבירה שהתקבלו בעקבות העבירה (כגון כסף מסחר בסמים).
 - החילוט יכול להיות מבוצע ישירות מהעבריין או מצדדים שלישיים (בת זוג, תאגידים משפטיים וכו').

סיכום דרכי ענישה

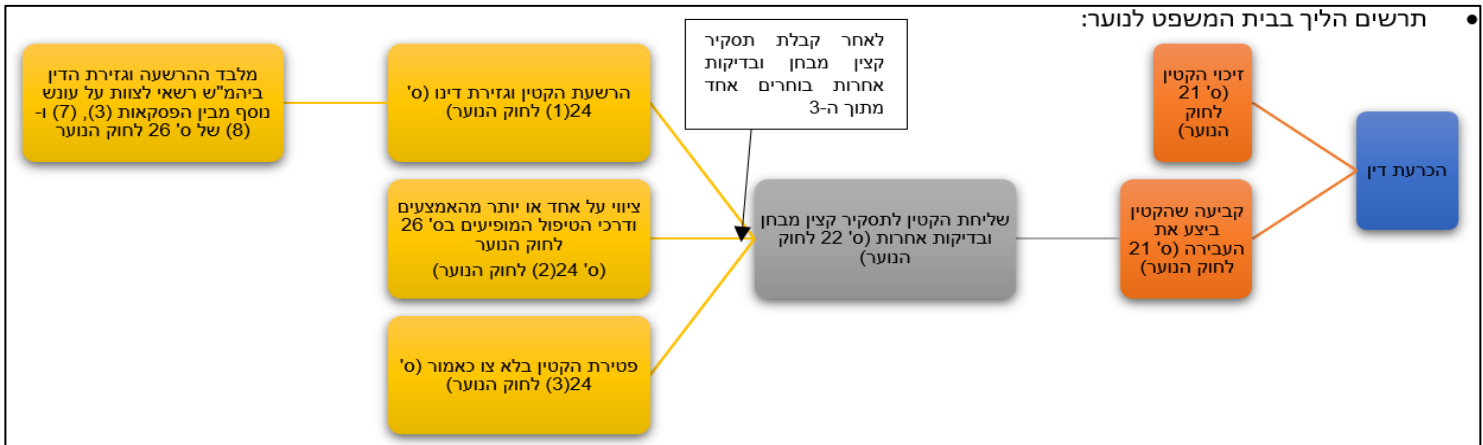

ענישת קטינים (עמ' 48-52 במחברת)

- ס' 40 לחוק העונשין קובע כי על ענישת קטין יחולו הוראות חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול); ס' קטן (ב) קובע כי ביהמ"ש רשאי להתחשב בעקרונות ובשיקולים שבחוק העונשין, תוך התאמה לענישת קטין, כאשר סבור שיש לתת להם משקל (עמ' 48 למעלה במחברת)
- חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול) – **דגש רב על שיקום הקטינים ולא על הענשתם!**
 - קטין- מי שטרם מלאו לו 18 שנים (ס' 1 לחוק); ביקורת: מדובר בגיל סף ללא התחשבות פרטנית בנוער (יכול להיות נער בן 15 שמתנהל כמו בן 30 ויכול להיות נער בן 16 שמתנהל כמו בן 8 ואינו מודע בכלל למעשיו; הגיל הכרונולוגי אינו חופף להבנתו של הקטין
 - שפיטת קטין- רק בבית משפט לנוער (ס' 3 לחוק) – כאמור, המטרה של ביהמ"ש היא שיקומו של הנער
 - שפיטת קטין ובגיר יחד- אין להעמיד לדין קטין יחד עם מי שאינו קטין אלא בסכמת היועמ"ש (ס' 4 לחוק); דיונו של קטין יתקיים, ככל האפשר, במקום שלא מתנהלים בו משפטים אחרים; נאשמים קטינים יחד עם נאשמים שאינם קטינים לא יובאו יחד לביהמ"ש (ס' 8 לחוק) – **הרציונל של ההפרדה** הוא הגנה של הקטינים מהתקשורת והמציבור הכללי- עושים הכל כדי לשקם את חייהם ומנסים למנוע כל דבר שיכול לפגוע בניסיון השיקום. בנוסף, לא רוצים שעבריינים לא קטינים ישפיעו על עבריינים קטינים ויוכלו לנצל אותם וכך לגרור אותם לעולם הפשע
 - משפטו של קטין יתנהל בדלתיים סגורות (ס' 9 לחוק)
 - **בחוק קיימים גם סעיפים לטובת הקטין:** הימנעות מחקירה בשעת הלילה; נוכחות הורה בחקירה ובמעצר; הודעה מפורשת לקטינים על זכויותיהם; הפחתת השימוש במעצר קטינים; קיצור זמן הבאתם לפני שופט; שיפוט תנאי המעצר של קטינים; ייצוג משפטי (חוק הסנגוריה הציבורית)
- ס' 21 לחוק הנוער (עמ' 49 במחברת) - ביהמ"ש לנוער מחליט אם הקטין זכאי או ביצע את העבירה (אי-הרשעה), **אין קביעה שהוא מורשע בחלק הזה!**
- ס' 22 לחוק הנוער (עמ' 49 במחברת) - אם ביהמ"ש קבע שהקטין **ביצע את העבירה** (אי-הרשעה) הוא יורה על הגשת תסקיר קצין מבחן
- ס' 24 לחוק הנוער (עמ' 49 במחברת) - החלטת ביהמ"ש לגבי קטין **שביצע את העבירה** - לאחר קבלת התסקיר ביהמ"ש מחליט אם להרשיע את הקטין ולגזור את דינו, לצוות על דרכי טיפול (מופיעים בס' 26 בחוק הנוער שמופיע **בעמ' 50 במחברת**) או לפטור אותו ללא כלום
- ס' 24 לחוק הנוער - ביהמ"ש רשאי, בנוסף להרשעת הקטין וגזירת דינו לפי ס' 24(1), לצוות על התחייבות מהורי הקטין או מהקטין עצמו; להטיל קנס על ההורה; להטיל הוצאות משפט על ההורה; להטיל פיצוי על ההורה (עמ' 49-50 במחברת)
- ס' 25 לחוק הנוער - דרכי ענישה **לאחר הרשעת** הקטין (עמ' 50 במחברת)
 - אין עונש מוות, אין חובה להטיל מאסר עולם, מאסר חובה או עונש מינימום (ס' 25(ב) לחוק הנוער)
 - אין עונש מאסר למי שטרם מלאו לו 14 שנים (ס' 25(ג) לחוק הנוער)
- * המועד הרלוונטי לקביעת סוג העונש שניתן להטיל על קטין הוא **מועד גזר הדין** (ע"פ 534/04) **עמ' 21-52 במחברת**
- * **הש' בייניש בע"פ 534/04** – "הגם שהגישה השיקומית היא בדרך כלל הגישה הראויה לטיפול בעבריינים קטינים, הרי שבמקרים מסוימים הגישה השיקומית – יהיו יעילותה וסיבוייה אשר יהיו – תיסוג מפני שיקולים אחרים אשר משקלם יגבר לנוכח העבירה שבוצעה"; "לעתים המעשה שבוצע הוא כה חמור עד כי הבחירה באפיק השיקומי נראית בלתי **הולמת בעליל**" [עקרון **ההלימה**]; "ביהמ"ש מופקד על שלומם של קטינים שקשיי חייהם הפכו אותם לעבריינים [השיקום], אך הוא מופקד גם על ביטחונם של קורבנות פוטנציאליים מהציבור ועל זכויותיהם של הקורבנות ובני משפחתם הנפגעים [הגנה על שלום הציבור] דמי הילדה שחייה קופדו באכזריות זועקים. את חיי הקורבן אין להשיב, אך עלינו להעביר מסר – מסר ברור וחד-משמעי – שסייע להגנה על קורבנות פוטנציאליים ויגן על הציבור מפני מסוכנותו של העבריין [הגנה על שלום הציבור]"
- * בעבירות מין של קטינים נגד קטינים: "ידעו הכל, כי עבריון, גם אם הוא קטין, הפוגע בגופם ובכבודו של ילד או ילדה ומנצל את כוחו לרעה כלפיהם, צפוי לשאת בתוצאות העונשיות של מעשהו" (ע"פ 4890/01)

תרשים הליך בבית המשפט לנוער:

ענישת עובדי/אנשי ציבור (עמ' 62-64 במחברת)

קיימות 3 קטגוריות של אישים מפורסמים [מתוך מאמרו של עו"ד חיים זיכרמן]:

1. בעלי תפקידים ממלכתיים/בבחרים [אישי ציבור, בין אם נבחרים או פקידים וממונים בכירים, הממלאים תפקיד ציבורי] לדוג' הנשיא משה קצב או השר לשעבר גונן שגב
2. נושאי תפקיד בעל אופי ציבורי אחר – קבוצה של חשודים המעוררים עניין ציבורי רב, ממוקדת באישים פרטיים העוסקים בתפקיד חינוכי, חברתי או קהילתי, לדוג' רבנים [הרב מוטי אלון, יונה מצגר], מחנכים, מנהלי מוסדות ועוד
3. ידוענים/סלבס – אישים פרטיים, בעלי פרופיל ציבורי ותקשורתי גבוה. לדוג' אנשי עסקים בכירים, שחקנים, ספורטאים, דוגמנים, זמרים, וידוענים נוספים אשר כל כותרת שקשורה בשם מלבה את העניין הציבורי (לדוג' מרגול – ביקשה מעו"ד גז לסיים את התיק כמה שיותר מהר כי לא רצתה שהשם שלה יופיע כל יום בעיתונים)

כאשר מדברים על עובדי ציבור עולות כל מיני שאלות וביניהן:

1. מה הם שיקולי הענישה במקרים של אנשי ציבור?
 2. האם העבירה שבוצעה קשורה במישרין לתפקיד עובד ציבור? (פס"ד איציק מרדכי – שר לשעבר בממשלת ישראל), כאשר הנאשם משתמש במעמדו כקרדום להשגת מטרותיו הפליליות וכשמדובר בעבירה שהתאפשרה ונבעה מתפקידו וממעמדו של הנאשם, אזי לא ייטה ביהמ"ש לקבל את השיקול התקשורתי כגורם להפחתת העונש. כך למשל, לגבי אדם שניצל את מעמדו לצורך העבירה, עשוי ביהמ"ש לקבוע כי ההיבט התקשורתי אינו נכנס כלל כשיקול לקולא, שכן מעמד הנאשם הינו מרכיב נסיבתי במעשה העבירה (פס"ד רמון)
 3. האם ההליך עצמו (החשיפה התקשורתית/הביוש) הוא סוג של עונש?
- * כאשר איש ציבור מורשע מתנגשים שני עקרונות עונשיים: **מחד**, ההליך הפלילי, ההרשעה והפרסום הכרוך בכך מהווים, ככאלה, חלק **מגמול** על המעשים ויש בהם כדי **להרתיע** אחרים. **מאידך**, איש ציבור מהווה דוגמא לכלל ובשל מעמדו נוטים ליחס לדרגת ענישתו משמעות רבה יותר, על מנת שיראו ויראו. (פס"ד איציק מרדכי)

האם מעורבות התקשורת בהליך המשפטי, שבאה לידי ביטוי בבחיול "משפט ציבורי" לנאשמים מפורסמים, צריכה להיות שיקול מקל או מחמיר בעת גזירת הדין? (חשוב לציין כי ניתן להכניס את השיקול לחומרא או לקולא משום שקיים ס' 40יב לחוק העונשין)

1. טענת **החומרא** – התקשורת מאפשרת לביהמ"ש לייצר **הרתעה ממשית**, מדובר בניצול הפלטפורמה כדי להעביר מסר (משמש לשיקול הרתעת היחיד והרבים); הציבור לא מכיר פסיקה של אנשים מהיישוב וזו ההזדמנות של ביהמ"ש להעביר מסר ולהחמיר; אדם היודע שמעבשיו מסוקרים ומתוקשרים, עליו להיזהר שבעתים בפעולותיו ולהתנהג ללא רבב – עצם היותו של אדם מתוקשר והניצול של היותו איש ציבור זו נסיבה לחומרא; "בנסיבות אלה אין לו להלין אלא על עצמו" (פס"ד עמרי שרון); "הם העומדים בפסגת השלטון ובמרומי החברה. הם האוחזים ברסן השררה. הם המשמשים דוגמא ומופת לרבים. כאומרים הם לבריות: ממנו תראו וכן תעשו" (פס"ד אריה דרעי); "יש לזכור את גודל ההשפעה המזיקה על הציבור הטמונה דווקא באישיותו ובמעמדו של הנאשם שבחר להתעלם מאמות המדינה הערכיות שעל הציבור ללמוד ממנהיגיו. לא זו בלבד שאין להקל בדיונו של איש נשוא פנים שחטא בפלילים ואין להפלותו לטובה בהשוואה לעבריין מהשורה, אלא נהפוך הוא. ראוי אדם כזה שינהגו עמו ביתר חומרה (פס"ד אהרון אבו חצירא); "ממילא ברור, כי מי שניצב בצריח, ומי שעומד במוקד העניין הציבורי, חייב להביא בחשבון שכל חריגה שלו מנורמת התנהלות מקובלת וראויה, דינה להישפט, גם היא, לאור הזדקורים, לטוב ולרע" (פס"ד הירשזון); "אכן מצער אך השאלה המרכזית שניצבת בפנינו בכל מקרה כגון זה היא, אם אכן היה בפרסומים כדי לשלול מן המערער משפט הוגן או אם היה בכך כדי להשפיע על התוצאה העונשית.. " (פס"ד ידליון); "תהילתו, אשר סייעה בידו לביצוע העבירות בהן הורשע, שימשה נגדו כחרב פיפיות והיא זו שהעצימה את פרסום הפרשה מעבר לפרסום רגיל" (פס"ד גולדברט)

- ביהמ"ש ינצל את החשיפה התקשורתית לה זוכה הפרשה, על מנת להעביר מסר הרתעתי משמעותי

2. טענת הקולא – התקשורת מפרסמת עדויות עוד לפני שהן נשמעות בביהמ"ש ואז מתרחש "זיהום" עדויות (פס"ד רמון); "המשיב כיום אינו דומה למי שהיה ימים ותקופה, טרם גילוי קלונו, טרם חשיפת הפרשיות, נשוא הבקשה שלפני. דמותו היום הינה בבחינת צל חיזור למי שהיה שחקן ידוע מוכר, שכיבב על במות זוכה לתשואות. דמותו מרוסקת ומרוטטת" (פס"ד גולדברט); "העונש שקבע ביהמ"ש קמא התעלם מ"ענישה" נוספת מנת חלקו של המערער: עבר טלטלה אישית ומשפחתית קשה, בין היתר לאור הפרסומים הפוגעניים בתקשורת, והליווי התקשורתי של הפרשה (פס"ד גלזר, לא למדנו); "התקשורת הפכה אותו לאיש מת מהלך" (טענת הגנה בפס"ד קצב); "הכרתנו בפגיעה שנגרמה לנאשם (כתוצאה מהתקשורת).. לא היה בה כדי לבטל את האישומים נגדו... אולם יש בה כדי למתן את העונש שייגזר על הנאשם.. (פס"ד קצב)

- ביהמ"ש יתחשב בסבל שנגרם לנאשם ממשפט הציבור ויפחית בגין כך את עונשו

3. טענת האחידות – "איננו שונה מעונשו של עברייני מן השורה" (פס"ד הירשזון)

סיכום ענישת עובדי/אנשי ציבור – נק' שחשוב לציין

- היעדר אחידות פסיקתית בסוגיה זו – לא לשכוח לציין את זה, אפשר לראות שאפילו בפס"ד אחד יש דעות שונות
- לציין את הטענות לקולא, לחומרא ולאחידות
- לדון מה תפקידו של עושה העבירה והאם העבירה בוצעה במסגרת תפקידו, האם יש קשר בין תפקידו לבין המעשה?

הסדרי טיעון (עמ' 65-71 במחברת)

- לרוב, הסדר טיעון הינו הסכם בין הנאשם והתביעה שבו מתחייבת האחרונה לוותר על חלקים מכתב האישום בתמורה להודאתו והרשעתו בכתב האישום המתוקן.
- קיימים גם מצבים שבהם הסדר הטיעון הוא שהנאשם מודה בכתב אישום מקורי (כמו שהוגש) והתביעה מבטיחה להשית עליו עונש מסוים או להגביל את עצמה לעונש מסוים וכו'.
- הסדרי טיעון הם "הכרח לא יגונה" (פס"ד חומצקוי); ללא הסדרי טיעון מערכת המשפט הפלילי הייתה קורסת, אין מספיק כוח אדם לנהל כל כך הרבה משפטים עד תום
- בפס"ד ארביב, הש' ברק מפרט וקובע שהסדר טיעון הוא אחד מאלה [לשים לב שהש' ברק אינו מכריע]:
 1. מודל חוזי – חוזה בין המדינה לנאשם שנשלט ע"י דיני החוזים והמשפט המנהלי
 2. מודל שלטוני – הסדר טיעון הינו פעולה חד צדדית של התובע שמשתכללת עם הסכמת הנאשם
 3. מודל החוזה המנהלי – חוזה לביצוע סמכות שלטונית
- * בכל מצב, המדינה רשאית להשתחרר מהסדר הטיעון לאור אינטרס ציבורי. ככל שפעלה בתחום הסבירות ביהמ"ש לא יתערב בהחלטות התביעה

סוגי הסדרי טיעון (עמ' 66-67 במחברת):

1. הסדר טיעון "פתוח" – אין הסכמות לעונש, כל צד טוען לעונש לפי ראות עיניו ומנסה לשכנע את ביהמ"ש
2. הסדר טיעון "סגור" – יש הסכמות גם לרכיבי הענישה; בהסדר הזה יש יתרון לנפגעי העבירה כי התביעה יכולה להתנות את הסדר הטיעון בכך שראשית הנאשם יפקיד את כספי הפיצויים לנפגעי העבירה ורק לאחר מכן הצדדים יציגו לביהמ"ש את הסדר הטיעון
3. הסדר טיעון "טווח ענישה" – התובע והנאשם מגיעים להסדר לפיו עובדות וסעיפי העבירה אינם במחלוקת, עם זאת, רכיבי הענישה אינם מוסכמים אבל לכל צד יש אפשרות להציג טיעונים לעונש בכפוף לגבולות מסוימים (לדוג' בתיק כטייר עודה – הפרקליטות מוגבלת לטעון ל-24 שנות מאסר במקסימום וההגנה מוגבלת לטעון לעונש שלא יפחת מ-18 שנות מאסר), ביהמ"ש יתבקש לגזור עונש בין הגבולות שנקבעו

חשוב לציין: ביהמ"ש אינו מחויב לקבל הסדר טיעון בין תובע לנאשם

על ביהמ"ש להזהיר את הנאשם שהוא לא חייב לכבד את ההסדר שאליו הגיעו הצדדים (פס"ד פלונית)

יתרונות בהסדר טיעון:

- יתרונות בהסדר טיעון עבור הנאשם (עמ' 67 במחברת): סיום מהיר של המשפט, תוך קיצור עינוי הדין והקלת המתח הנפשי הנלווה למשפט; זוכה לוודאות בתוצאות סיום המשפט (הערה: זה לא בטוח, רק אם ביהמ"ש מקבל את הסדר הטיעון); זוכה להקלה בעונש, בעבירה המיוחסת לו או בעובדות כת"א (הערה: זה לא בטוח, לפעמים מודים בדברים שלא בהכרח נכונים או בעבירות שאם היה מתנהל משפט היו מזוכים בהן); חוסך בעלויות המשפט; הסגור שהינו שלוח הנאשם חוסך בזמנו ומתפנה לטיפול בתיקים אחרים
- יתרונות בהסדר טיעון עבור הציבור (עמ' 68 במחברת): חשיבות חינוכית ושיקומית בכך שהנאשם מודה בביצוע העבירה; הציבור זוכה לוודאות בתוצאות המשפט; המשפט מסתיים מהר יותר מאשר משפט הכולל שמיעת הוכחות (מה כל כך מעניש בלגזור עונש 5-7 שנים אחרי ביצוע העבירה?); התביעה חוסכת בזמן משפט, בכוח אדם ובמשאבים ומנהלת יותר תיקים; חסכון בזמן שמיעת עדים – אזרחים, שוטרים ומומחים
- יתרונות בהסדר טיעון עבור ביהמ"ש (עמ' 68 במחברת): חסכון בזמן שיפוטי יקר ויעול עבודת ביהמ"ש; מתן הזדמנות להתמקדות בתיקים בהם קיימת מחלוקת שאינה ניתנת לגישור בין הצדדים

יתרונות בהסדר טיעון עבור נפגע העבירה (עמ' 68 במחברת): לא צריך להגיע להעיד על מה שעבר; הנאשם לוקח אחריות על מה שעשה לנפגע ומעניק לתלונת הנפגע אישור; ההליך המשפטי מתקצר ומאפשר לנפגע העבירה להתמקד בעצמו ובשיקומו; מאפשר לנפגע לתבוע פיצויים אזרחיים מהר יותר כי הנאשם מורשע מהר יותר

חסרונות בהסדר טיעון (עמ' 68-69 למעלה במחברת):

○ חשש לפגיעה בזכויות נאשמים; הנאשם מוותר על זכויות שחשובות לו – חיסיון מפני הפללה עצמית, הזכות לחקירה נגדית, הזכות להתעמת עם הטענות נגדו; חשש להרשעת חפים מפשע – אנשים מודים בעבירות שלא עשו כדי לחמוק מהליך ארוך, מייגע ומשפיל; נוצר לחץ של סנגורים על נאשמים לסגור הסדרי טיעון; פגיעה בתחושת הצדק של הנאשמים (המו"מ הוא של הסנגור והתביעה ולא דווקא משקף את האמת); תחושת האמון של הציבור הסדרי טיעון נחלשת מאחר שההנחה היא שלא ניתן לנהל מו"מ על הצדק; פגיעה בעקרון ההלימה כי יש עונש מופחת ולפעמים גם בהרבה ממה שהיה נגזר בהליך שהיה מתנהל (פוגע גם בהרתעה); אפשר לומר גם כחסרון את העובדה שרוב ההסדרים נחתמים כי יש קשיים ראייתיים שמעלה הסנגוריה בפני התביעה ובכל שימשיכו לסגור הסדרי טיעון העבודה של המשטרה או של מי שאחראי על ניהול התיקים לא תשתפר וימשיכו להתרחש אותן התקלות, מחדלי איסוף ראיות, פגמים בראיות וכו'

שיקולים של תובע בהגעה להסדר טיעון – הנחיות פרקליט המדינה (עמ' 69 במחברת):

- קיומם (או היעדרם) של קשיים צפויים בהבאת הראיות ובהוכחת האשמה, או דרגת חומרתה
- נסיבות הקשורות בעבירה – חומרתה, מידת נפוצותה, הזמן שחלף מאז ביצועה וכדומה
- נסיבות הקשורות בקורבן העבירה – חומרת הפגיעה בו, האם מה שנגרם לו תוקן או לא
- נסיבות הקשורות לנאשם עצמו – מעמדו בשעת ביצוע העבירה, גילו, עברו, מצב בריאותו, נסיבותיו האישיות והמשפחתיות ועוד

- * כל עוד הנאשם לא מילא את חלקו בהסדר הטיעון ולא מסר בביהמ"ש הודאה בהתאם להתחייבותו – הוא רשאי לחזור בו מההסדר ולעמוד על זכות קיום משפט (פס"ד ארביב)
- * ככלל, למעט חריגים, לא ניתן לחזור מהודאה לאחר מתן גז"ד שניתן לאחר הודאה במסגרת הסדר טיעון (פס"ד בשימוב)
- * בד"כ אם לא מדובר בתכסיס/תחבולה ביהמ"ש מאפשר לנאשם לחזור בו מהודאתו (פס"ד סמחאת)

מתי מותר לנאשם לחזור מההודאה?

בכל שלב משלבי המשפט אם ביהמ"ש הרשה זאת מנימוקים שיירשמו.

הפסיקה (פס"ד חומצקי, פס"ד שניידר) קבעה כי מדובר במצבים של:

1. הודאתה הנאשם לא ניתנה מרצון חופשי
2. ההודאה נעשתה בטעות
3. הנאשם לא הבין את משמעות ההודאה

חזרה מהסדר טיעון מצד הצדדים – קריטריונים מרכזיים (לפי הלכת ארביב)

1. מקרה בו הנאשם כיבד את ההסכם, מילא את תנאיו ואילו לא חל שינוי בנסיבות העובדתיות – ככלל, המדינה לא תוכל לסגת מההסדר (אמון הציבור במערכת)
2. מקרה בו הנאשם טרם מילא את חלקו (למשל, עדיין לא הודה) ומצד שני התגלו ראיות חמורות חדשות (או אפילו מידע מודיעיני) ניתן לסגת מההסדר
3. חלו שינויים הן אצל הנאשם והן אצל התובע – איזון אינטרסים

סטייה מהסדר טיעון – בהקשר של עמדה בערעור

- ככלל, על התביעה להגן על עמדתה כפי שנקבעה בהסדר הטיעון גם בערכאת ערעור [אינטרס ציבורי לעודד הסדרי טיעון, אינטרס ההסתמכות, אמון הציבור במערכת] (פס"ד פרץ) (עמ' 70-71 במחברת)
- חריג, כאשר ביהמ"ש שגזר את דינו של הנאשם מותח ביקורת על הסדר הטיעון וקובע עונש הסוטה בנסיבות המתאימות, חייבת התביעה לשוב ולבחון את עמדתה לקראת ערעור (פס"ד פרץ) (עמ' 70-71 במחברת)

חזרה מהודאה אם התביעה לא תומכת בהסדר טיעון

- הש' גרוניס בפס"ד פרץ – באותם מקרים נדירים שבהם תהא רשאית התביעה לחזור בה מהסכמתה להסדר הטיעון, ומשעה שהתביעה תומכת בפני ערכאת הערעור בעונש החורג מהסדר הטיעון, יש ליתן לנאשם (המערער) את האפשרות לחזור בו מהודאתו אם יראה לנכון לעשות כן

התנאים להתערבות בית המשפט בהסדר טיעון

- עד שנות ה-90: גישת **גולדברג** – הסדר הטיעון יידחה אם העונש שעליו הוסכם שונה באופן משמעותי מהעונש הראוי; גישת **מצא** – הפעלת ביקורת שיפוטית בעל אופי מנהלי – כלומר, האם ההסדר היה סביר ומידתי
- **ההלכה כיום** – **פס"ד פלוני (1988)** – גישת האיזון – על ביהמ"ש לבחון האם התקיים איזון בין טובת ההנאה שמעניק הסדר הטיעון לנאשם לבין התועלת שיש בהסדר לאינטרס הציבורי
- ? מה ביהמ"ש בוחן בפועל? האינטרס הציבורי בעידוד הסדרי טיעון, העונש הראוי, ציפיותיו של הנאשם, הקשיים הצפויים בניהול המשפט, החסכון בזמן השיפוטי וכו'
- ! ביקורת של פרופ' **קרמניצר** – למרות קבלת הגישה ה-3, גישת האיזון, הביקורת היא יותר מנהלית (כמו הגישה ה-2 של מצא). משמעות הדברים היא צמצום ניכר של התערבות שיפוטית בהסדרי טיעון [כי לרוב ההחלטות סבירות ומידתיות ואין חוסר תום לב קיצוני]

הסדרים מותניים (עמ' 72-73 במחברת)

- חסד"פ מאפשר לרשויות התביעה להימנע מהגשת כתב אישום נגד חשוד ולסגור את התיק בעניינו, אם יודה בביצוע העבירות המיוחסות לו ויקיים תנאי שנקבעו בהסדר
- במקרה כזה, יירשם כי התיק נסגר בעילה של "סגירת התיק בהסדר", כאשר הפרת תנאי ההסדר תביא להעמדתו לדין של החשוד בעתיד
- התביעה יכולה לחתום עם חשוד על הסדר מותנה כאשר: מדובר בעבירה שהעונש המקסימלי עליה הוא פחות מ-3 שנות מאסר; העונש המתאים לחשוד, לדעת התובע, אינו כולל מאסר בפועל; אין לחשוד רישום פלילי מחמש השנים שלפני ביצוע העבירה; לא מתקיימים הליכים משפטיים פליליים אחרים נוספים בעניינו של החשוד; מילוי תנאי ההסדר יענה על העניין לציבור
- התנאים שתובע ראשי לכלול בהסדר: תשלום קנס למדינה; תשלום פיצוי לנפגע העבירה; התחייבות להימנע מביצוע עבירה; עמידה בתנאי תכנית שיקום; נקיטת פעולות לתיקון הנזק שנגרם עקב העבירה או למניעת ביצוע העבירה (מכתב התנצלות והשבת חפץ לנפגע, התחייבות שלא להיכנס למקום או להיות בקשר עם אדם, התפטרות, פסילת רישיון נהיגה, הפקדת כלי ירי ועוד)
- ההסדר יכול בין היתר את: הודאת החשוד בעובדות המהוות עבירה; התנאים שעל החשוד למלא; התקופה שנקבעה לקיום תנאי ההסדר, והדרכים בהן יוכיח החשוד שמילא אחריהם
- טענות נגד הסדרים מותנים – ראשית, במקום להימנע מהגשת כתב אישום, קודם מגישים כתב אישום ואז רק הולכים להסדרים מותנים. שנית, "ברז פתוח", "אכיפת יתר", "הפללת יתר" – כלומר, מתחילים להעמיד לדין על כל עבירה אפשרית שפעם בכלל לא היו אוכפים ועל דברים מאוד קטנים. בעבר, עבירות כאלה לא היו בכלל אוכפים או שהיו טוענים בביהמ"ש שמדובר בזוטי דברים ואין להעמיד אדם לדין על דברים כאלה

וועדות שחרורים (עמ' 53-61 במחברת)

- **ועדת שחרורים שותפה מלאה למלאכת עיצוב העונש – משנת 2016 הוועדות עברו מאחריות שב"ס לאחריות הנהלת ביהמ"ש**
- שחרור מוקדם אינו זכות מוקנית אלא נתון לשק"ד (פס"ד גנאמה)
- שחרור מוקדם צופה פני עתיד, בניגוד לעונש שמבטא באופן ההולם את המעשים וחומרתם (פס"ד פחימה) (עמ' 53 במחברת)
- וועדת שחרורים נתפסת הליך מנהלי ולא הליך שיפוטי, מרכז הכובד בוועדה הוא טיפולי שיקומי (עמ' 54 למטה במחברת)
- אם החלטה של וועדת שחרורים אינה במתחם הסבירות או מחייבת את התערבותו של ביהמ"ש, ביהמ"ש רשאי להתערב בה (פס"ד זהאר) (עמ' 53-54 במחברת); הוועדה צריכה להתחשב באינטרסים ציבוריים ושיקולי הלימה (פס"ד שקולניק-בג"ץ 89/01) (עמ' 58 במחברת)
- שיקולי הוועדה לשחרור על-תנאי מופיעים בס' 9 לחוק שחרור על-תנאי ממאסר (עמ' 57 במחברת); שיקולים נוספים מופיעים בס' 10 לחוק (עמ' 57-58 במחברת); שחרור על תנאי של נידון למאסר עולם יש להתחשב גם האם חל באסיר שינוי בולט וממשי (ס' 10(ב) לחוק) (עמ' 58 למעלה במחברת)
- תנאי השחרור מופיעים בס' 13 לחוק וכן בס' 13 לחוק (עמ' 58-59 במחברת); מי שמפר את תנאי השחרור יכול לחזור לריצוי העונש (ס' 20 לחוק) (עניין **אבו רוב** – משוחרר שליט שהפר את התנאים והוחזר למאסר עולם)
- אסיר ששוחרר יקבל רישיון למשוחרר על-תנאי (ס' 14 לחוק) (עמ' 59 למטה במחברת)
- קיימים 3 סוגים של וועדות – ועדה רגילה; ועדה מיוחדת; ועדת קציבה (עמ' 54 במחברת)
- ועדה רגילה ס' 3 לחוק שחרור על-תנאי ממאסר (עמ' 53 במחברת)
 - אסיר (לא אסיר עולם), שנשא לפחות 2/3 מעונשו יכול להגיש בקשה לכינוס ועדת שחרורים
 - הוועדה רשאית לשחררו על פי בקשתו אם התקיים אחד מאלה:
 - ✓ עונש המאסר עולה על תקופת של שנה
 - ✓ עונש המאסר עולה על 6 חודשים - אבל האסיר קטין במועד תום 2/3 מתקופת המאסר; או שהאסיר נושא מאסר בשל עבירות אלימות או מין בתוך המשפחה (ס' 11 לחוק) (עמ' 58 במחברת); או אסיר הנושא מאסר בשל עבירת מין או הלוקה בנפשו (ס' 12 לחוק) (עמ' 58 במחברת)
 - הוועדה צריכה להיות משוכנעת כי הוא ראוי לשחרור וכי שחרורו אינו מסכן את שלום הציבור

- ועדת מיוחדת – דנה ב-2 סוגים:
 - בבקשה לשחרור מוקדם של אסיר עולם (ס' 5 לחוק) – בתנאי שנשא 2/3 מהתקופה שנקצבה, ובתנאי שהוועדה שוכנעה כי הוא ראוי לשחרור וכי אינו מסכן את שלום הציבור
 - בבקשה לשחרור מוקדם של אסיר המרצה 25 שנים ומעלה (ס' 4 לחוק), בסמוך לריצוי 2/3 מתקופת המאסר (לא חייב ריצוי 2/3) – בתנאי שהוועדה שוכנעה כי הוא ראוי לשחרור וכי אינו מסכן את שלום הציבור
- ועדת קציבה ס' 29 לחוק (עמ' 60 במחברת) – דנה בבקשה של אסיר עולם וממליצה בפני נשיא המדינה בעניין קציבת עונשו, התנאים מופיעים בס' הרלוונטי [לשים לב שמי שקוצב בסוף זה נשיא המדינה ולא הוועדה עצמה!]; ועדת קציבה לאסירי עולם שהורשעו ברצח חריג בחומרתו ס' 30 לחוק (עמ' 60 במחברת), התנאים מופיעים בס' הרלוונטי
- שחרור מטעמים רפואיים (ס' 7 לחוק) (עמ' 61 במחברת) (פס"ד קלינגברג)
- הסיבה לקיומן של וועדות שחרור
 - שיקול תועלתני – אסירים מאוד מפחדים לחזור לכלא לאחר שהם שוחררו עם "מתנה", אסיר שיודע שיכול להשתחרר מוקדם ירצה להתחיל הליך טיפולי שיקומי כבר במאסר, שיעור הרדציביזם של מי ששוחרר בקיצור היה נמוך בהרבה ממי שלא שוחרר
 - שיקול חברתי/שיקומי – כאשר אסיר מקבל הזדמנות לעבור תהליך במסגרת הכלא ישנו סיכוי שהוא יחזור אל החברה עם תובנות ועם יכולת להשתלב בה
 - שיקול כלכלי – עלות החזקת האסירים היא גבוהה מאוד ואילו החזקת אסיר בפיקוח נמוכה יחסית
- בעיה בוועדות שחרורים – ככל שפרק הזמן אליו נשפט האסיר קצר יותר (בדרך כלל מתחת לשנה וחצי) כך יותר קשה לעמוד בתנאי השחרור (תוכניות השיקום בכלא הן ארוכות יותר); הפתרון – שחרור על-תנאי על ידי היחידה לשחרור ממאסרים קצרים (ס' 2 לחוק)

בתי משפט קהילתיים (עמ' 74-78 במחברת)

זכויות נפגעי עבירה (עמ' 79-83 במחברת)

- הסבר על העבר, על תוצאות העברת אכיפת החוק לריבון והתפתחות החקיקה (עמ' 79-80 במחברת)
- הגורמים לחקיקת חוק זכויות נפגעי עבירה בישראל: מחויבות מוסרית של החברה כלפי נפגעי העבירה; נימוק תועלתני – חשיבות ההכרה בקורבן ובשת"פ בינו לבין המדינה על מנת למגר את העבריינות; זכותו של האדם לכבוד, הבטחת הזכות להליך הוגן – פרוצדורלית ומהותית – תבטיח את זכותו של הנפגע לכבוד כאדם; מניעת חווית "הקורבנות המשנית" – טראומה שנייה לקורבן המתווספת לפגיעה הישירה מן העבירה; השפעות גלובליות
- פסיקה מרכזית בתחום נפגעי העבירה (תוספות לזכויות בחקיקה)
 - פיצויים (רע"פ בתיה אסף) (עמ' 81 במחברת); פיצויים גם אם בחרו לוותר עליהם (פס"ד חסארמה)
 - זכות עיון בתיקי ביהמ"ש שיש להם השלכה עליהם (פס"ד בראנולי)
- מלבד כל הזכויות בחקיקה לטובת נפגעי העבירה, ניתן להוציא גם צו למניעת הטרדה מאיימת או צו למניעת אלימות במשפחה (עמ' 82-83 במחברת)

זכויותיו של נפגע עבירה בהליך הפלילי לפי חוק זכויות נפגעי עבירה

מטרה

1. חוק זה מטרתו לקבוע את זכויותיו של נפגע עבירה ולהגן על כבודו כאדם, בלי לפגוע בזכויותיהם על פי דין של חשודים, נאשמים ונידונים.

הגדרות

2. בחוק זה –
 - “בן זוג” – לענין מי שהעבירה גרמה למותו, לרבות הידוע בציבור כבן זוגו, ובלבד שערכ מותו גר עמו וניהל עמו משק בית משותף במשך שנתיים לפחות;

“בן משפחה” – בן זוג, הורה או בן זוג של הורה, בן או בת, אח או אחות;
 “הגוף החוקר” – משטרת ישראל או המחלקה לחקירת שוטרים במשרד המשפטים;
 “חוק הנוער” – חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), תשל”א-1971;
 “חוק העונשין” – חוק העונשין, תשל”ז-1977;
 “חוק סדר הדין הפלילי” – חוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ”ב-1982;
 “חוק שחרור על-תנאי ממאסר” – חוק שחרור על-תנאי ממאסר, התשס”א-2001;
 “חשוד” – מי שחשוד בביצוע העבירה שפגעה בנפגע;
 “נאשם” – מי שנאשם בעבירה שפגעה בנפגע;
 “נידון” – מי שנגזר דינו בשל העבירה שפגעה בנפגע;

נפגע עבירה – מי שנפגע במישרין מעבירה, וכן בן משפחה של מי שהעבירה גרמה למותו, למעט החשוד, הנאשם או הנידון;

“עבירה” – עבירה, למעט עבירת תעבורה שמתקיימים בה כל אלה:

- (1) היא מסוג עוון או פשע;
 - (2) היא נעברה בישראל, ואם נעברה מחוץ לישראל בית משפט בישראל דן בה;
 - (3) חקירתה תיעשה בידי הגוף החוקר והתביעה בה תנוהל בידי תובע;
- “עבירת מין או אלימות” – עבירה מן העבירות המנויות בתוספת הראשונה;
- “עבירת מין או אלימות חמורה” – עבירת מין או אלימות המנויה בחלק א' או בחלק ב' בתוספת הראשונה א';
- “עבירת תעבורה” – עבירה ששופט תעבורה מוסמך לדון בה לפי הוראות סעיף 25(א)(1) עד (3) ו-5 לפקודת התעבורה, למעט עבירה לפי סעיפים 64 ו-64א לפקודה האמורה;

עקרונות

3. מתן הזכויות לנפגע עבירה ייעשה תוך התחשבות בו ובצרכיו, שמירה על כבודו והגנה על פרטיותו ובתוך זמן סביר.

דרכי התאמה במימוש זכויות נפגע עבירה

4. (א) מתן הזכויות לנפגע עבירה שהוא קטין ייעשה תוך ביצוע ההתאמות הנדרשות בנסיבות הענין בהתחשב בגילו ובמידת בגרותו של הקטין, וברוח עקרונות האמנה בדבר זכויות הילד.
- (ב) מתן הזכויות לנפגע עבירה שהוא אדם עם מוגבלות ייעשה לפי חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, תשנ"ח-1998.
- (ג) מידע והודעות לפי הוראות חוק זה יימסרו, ככל הניתן, בשפה מובנת לנפגע העבירה.

הבטחת זכויות

5. בתי המשפט והרשויות, כל אחד בתחומו, ינקטו צעדים הדרושים להבטחת זכויות נפגע עבירה לפי חוק זה.

הגנה

6. במהלך ההליך הפלילי זכאי נפגע עבירה –
 - (1) להגנה, ככל הניתן ועל פי הצורך, מפני החשוד, הנאשם או הנידון ומפני שלוחיו או מקורביו;
 - (2) לקבל בבית המשפט, ככל הניתן, הגנה מפני מגע או קשר בלתי נחוץ בינו לבין החשוד, הנאשם או הנידון, שלוחיו או מקורביו;
 - (3) לקבל מהמשטרה מידע לגבי אפשרויות קיימות להגנה מפני כל אחד מהמפורטים בפסקה (1);
 - (4) למדור שקט בביתו בלא נוכחות החשוד, הנאשם או הנידון, אם הוא מתגורר עמו, לפי החלטת בית המשפט בהתאם להוראות החוק למניעת אלימות במשפחה, תשנ"א-1991.

זכות לקבלת מידע על ההליך הפלילי

8. (א) נפגע עבירה זכאי לקבל מידע על זכויותיו כנפגע עבירה ועל הדרך שבה מתנהל הליך פלילי, כפי שיקבעו השרים.
- (ב) נפגע עבירה זכאי לקבל מידע על השלב שבו מצוי ההליך הפלילי בקשר לעבירה שממנה נפגע; ואולם לא ייכלל במידע לפי סעיף קטן זה, מידע שמסירתו אסורה לפי כל דין או שיש במסירתו, לפי שיקול דעתו של האחראי על החקירה או התביעה, כדי לפגוע בחקירה או בפרטיותו או בשלמו של אדם; השרים יקבעו את דרכי קבלת המידע ותוכנו.
- (ג) נוסף על הוראות סעיף קטן (ב) –
 - (1) נפגע עבירה שביקש זאת זכאי לכך שהגופים המפורטים בתוספת השניה יידעו אותו על שלבים בהליך פלילי בקשר לעבירה שממנה נפגע, כמפורט באותה תוספת;
 - (2) נפגע עבירת מין או אלימות חמורה שביקש זאת, זכאי לכך שהגופים המפורטים בתוספת השלישית יידעו אותו על פרטים נוספים בהליך הפלילי בקשר לעבירה שממנה נפגע, לרבות לענין זכותו לפי סעיפים 16 ו-17 כמפורט באותה תוספת.
 - (ד) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מהחובה לידע מתלונן לפי הוראות חוק סדר הדין הפלילי.

זכות עיון בכתב אישום

9. נפגע עבירה זכאי, לבקשתו או לבקשת בא כוחו, לעיין בכתב האישום נגד הנאשם או בהסדר לסגירת תיק כאמור בסעיף א' 1 בפרק ד' לחוק סדר הדין הפלילי, לפי העניין, ולקבל העתק ממנו, אלא אם כן התקיים אחד מאלה:
 - (1) עיון כאמור בכתב האישום או בהסדר לסגירת תיק – אסור על פי דין;
 - (2) סבר פרקליט המחוז או ראש יחידת התביעות במשטרה, לפי הענין, כי מטעמים מיוחדים שיירשמו אין להרשות את העיון או את קבלת ההעתק כאמור.

זכות לקבל מידע על מאסר או משמורת אחרת

10. נפגע עבירת מין או אלימות שביקש זאת, זכאי לכך שהגופים המפורטים בתוספת הרביעית יידעו אותו על מהלך מאסרו של הנידון, או על מהלך שהייתו של הנאשם או הנידון במשמורת חוקית אחרת בעקבות העבירה, לרבות לענין זכותו לפי סעיפים 19 ו-20 כמפורט באותה תוספת.

זכות לקבל מידע על שירותי סיוע

11. נפגע עבירה זכאי לקבל מידע על שירותי סיוע הניתנים לנפגעי עבירה, בין שהם ניתנים על ידי המדינה ובין שהם ניתנים על ידי גופים לא ממשלתיים, כפי שיקבעו השרים.

ניהול הליכים בזמן סביר

12. ההליכים הנוגעים לעבירת מין או אלימות יקוימו בתוך זמן סביר, כדי למנוע עינוי דין.

חקירה של גוף חוקר בדבר עבר מיני

13. (א) במהלך חקירת תלונה בגוף החוקר בדבר עבירת מין או אלימות לא ייחקר נפגע העבירה על עברו המיני, למעט חקירה הנדרשת בנסיבות העניין בדבר קשר מיני קודם עם החשוד, אלא אם כן קבע הקצין הממונה מטעמים שיירשמו, כי חקירה זו חיונית כדי להגיע לחקר האמת.
(ב) חקירה על עברו המיני של נפגע עבירת מין או אלימות לפי הוראות סעיף קטן (א) תיעשה תוך שמירה קפדנית על כבודו ופרטיותו של הנפגע.

זכות לנוכחות מלווה בחקירה

14. **נפגע עבירת מין או אלימות** זכאי שאדם המלווה אותו, לפי בחירתו, יהיה נוכח בעת חקירתו בגוף החוקר, אלא אם כן סבר הקצין הממונה, כי יש בכך כדי לפגוע בחקירה.

זכות נפגע עבירת מין לבחור את מין החוקר (תיקון מס' 11) תשע"ה-2014

14א. (א) נפגע עבירת מין זכאי לבחור את מין החוקר, והוא ייחקר כאמור בהתאם לבקשתו, אלא אם כן התקיים אחד מאלה:
(1) הקצין הממונה סבר כי מטעמים מיוחדים שיירשמו לא ניתן להיענות לבקשה;
(2) החוקר האחראי על חקירת העבירה סבר כי מטעמים מיוחדים שיירשמו יש בכך כדי לפגוע בחקירה, ובשל דחיפות העניין לא ניתן לקבל את עמדתו של הקצין הממונה.
(ב) לא נענתה בקשתו של נפגע העבירה מאחד הטעמים המנויים בסעיף קטן (א)1 או (2), ייחקר הנפגע בנוכחות שוטר או עובד הגוף החוקר במין שביקש הנפגע כי יחקור אותו, אם נכח באותה עת במקום החקירה, ונפגע העבירה מעוניין בכך.
(ג) בתחילת החקירה, יידע החוקר את נפגע העבירה בדבר זכותו כאמור בסעיף קטן (א).
(ד) לעניין זה, "עבירת מין" – עבירה בחוק העונשין המנויה בפרט 2 או 5 לתוספת הראשונה ועבירה לפי סעיף 5 לחוק למניעת הטרדה מינית, התשנ"ח-1998.

זכות לנוכחות בדיון הנערך בדלתיים סגורות

15. (א) בכפוף להוראות סעיף 172 לחוק סדר הדין הפלילי, נפגע עבירה זכאי להיות נוכח בדיון בבית המשפט בעניין העבירה שממנה נפגע, הנערך בדלתיים סגורות לפי סעיף 68 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], תשמ"ד-1984, וכן זכאי הוא שאדם המלווה אותו, לפי בחירתו, יהיה נוכח עמו בדיון כאמור.
(ב) על אף הוראות סעיף קטן (א) רשאי בית המשפט, מטעמים מיוחדים שיירשמו, שלא לאפשר את נוכחותו של נפגע העבירה או של האדם המלווה אותו בדיון בבית המשפט.

זכות להביע עמדה לעניין עיכוב הליכים

16. **נפגע עבירת מין או אלימות חמורה**, שקיבל הודעה לפי סעיף 8(ג)2 על כוונה לעכב את ההליך הפלילי נגד הנאשם, זכאי שתינתן לו הזדמנות להביע את עמדתו בעניין בכתב לפני היועץ המשפטי לממשלה או מי שהוסמך מטעמו להחליט בבקשה, לפני קבלת ההחלטה, במועד וברוך שיקבעו השרים.

זכות להביע עמדה לעניין הסדר טיעון, הסדר לסגירת תיק או העברת עניינו של נאשם לבית משפט קהילתי

17. (א) **נפגע עבירת מין או אלימות חמורה** שקיבל הודעה לפי סעיף 8(ג)2 על האפשרות שהתביעה תגיע להסדר טיעון עם הנאשם או על פרטיו של הסדר טיעון המתגבש עם הנאשם או שהתביעה תגיע להסדר לסגירת תיק עם החשוד או על פרטיו של הסדר לסגירת תיק המתגבש עם החשוד או על האפשרות שעניינו של הנאשם יועבר לבית משפט קהילתי, זכאי שתינתן לו הזדמנות להביע את עמדתו לפני התובע, לפני קבלת החלטה בעניין.

(ב) זכויותיו של נפגע עבירת מין או אלימות חמורה לקבל הודעה על פרטיו של הסדר טיעון המתגבש עם הנאשם או על פרטיו של הסדר לסגירת תיק המתגבש עם החשוד, לפי העניין, ולהביע עמדה בעניין זה כאמור בסעיף קטן (א), לא יחולו לגבי העבירות המפורטות להלן, אלא אם כן ביקש נפגע העבירה להביע את עמדתו לעניין פרטיו של הסדר הטעון או ההסדר לסגירת תיק:

- (1) עבירה לפי סעיף 192 לחוק העונשין, אם נפגע העבירה הוא בן משפחתו של הנאשם; בפסקה זו, "בן משפחתו" – כהגדרתו בחלק ב' לתוספת ראשונה א';
- (2) עבירה לפי סעיף 382(ב) או (ג) לחוק העונשין.

(ג) **נפגע עבירת מין או אלימות חמורה** המפורטת בתוספת ראשונה ב', שקיבל הודעה לפי סעיף 8(ג)2 על פרטיו של הסדר טיעון שהתגבש עם הנאשם או על פרטיו של הסדר לסגירת תיק שמתגבש עם החשוד, זכאי להביע את עמדתו לעניין הסדר הטעון או ההסדר לסגירת תיק, לפי העניין, לפני הגורם המאשר, בעל פה או בכתב, על פי בחירתו, טרם קבלת ההחלטה על הסדר הטעון או על ההסדר לסגירת תיק, לפי העניין; בסעיף קטן זה, "גורם מאשר" – פרקליט מחוז או ממנה בכיר בפרקליטות שפרקליט המחוז הסמיכו לעניין זה.

(ד) **בדיון לגבי כתב אישום בעבירת מין או אלימות חמורה, שבו מציג התובע לפני בית המשפט הסדר טיעון שאליו הגיע עם הנאשם, יברר בית המשפט האם קוימו הוראות חוק זה לעניין זכויותיו של נפגע עבירת מין או אלימות חמורה לפי סעיף זה, לרבות האם הובאו פרטיו של הסדר הטיעון המוצג לפניו, כאמור בסעיף זה, לפני נפגע עבירה כאמור.**

(17) שופט הדין בהעברת עניינו של נאשם לבית משפט קהילתי כאמור בסעיף 220 לחוק סדר הדין הפלילי, יברר אם קוימו הוראות חוק זה לעניין זכויותיו של נפגע עבירת מין או אלימות חמורה לפי סעיף זה.

(ה) הוראות סעיפים קטנים (א) עד (ג) יחולו, אלא אם כן קבע פרקליט המחוז או ראש יחידת התביעות במשטרה, לפי העניין, כי יש בכך כדי לפגוע באופן ממשי בניהול ההליך.

(ו) השרים יקבעו את המועדים והדרכים למימוש זכויותיו של נפגע העבירה לפי סעיף זה.

הצהרת נפגע

18. (א) נפגע עבירה זכאי למסור הצהרה בכתב לגוף החוקר או לתובע, על כל פגיעה ונזק שנגרמו לו בשל העבירה, לרבות נזק גוף, נזק נפשי או נזק לרכוש; מסר הנפגע הצהרה כאמור, **זכאי הוא שהתובע יביא את הצהרתו לפני בית המשפט בדיון בענין גזר דינו של הנאשם**, לפי הוראות פרק ה', סימן ז' לחוק סדר הדין הפלילי או בדיון בענין נאשם שהוא קטין, לפי הוראות פרק ה' לחוק הנוער.
 (ב) אין בהגשת הצהרת נפגע לבית המשפט לפי הוראות סעיף קטן (א) כדי לגרוע מהוראות סעיף 187 לחוק סדר הדין הפלילי.
 (ג) השרים יקבעו הוראות לענין הצהרת נפגע לפי סעיף זה, לרבות לענין דרכי הגשתה, תוכנה ועדכונה.

זכות להביע עמדה לפני היחידה לשחרור ממאסרים קצרים או לפני ועדת שחרורים

19. (א) **נפגע עבירת מין או אלימות**, שקיבל לפי הוראות סעיף 10 הודעה כמפורט להלן, זכאי שתינתן לו הזדמנות להביע את עמדתו בכתב לפני היחידה לשחרור ממאסרים קצרים או הוועדה, לפי העניין, במועד ובדרך שיקבעו השרים, לענין הסיכון הצפוי משחרור הנידון;
 (1) הודעה על מועד תום שני שלישים מתקופת מאסרו של הנידון, שבו רשאית היחידה לשחרור ממאסרים קצרים להחליט בבקשה לשחרור על-תנאי של הנידון לפי סעיף 2 לחוק שחרור על-תנאי ממאסר;
 (2) הודעה על מועד הבאת הנידון לדיון לפני ועדת שחרורים.
 (ב) בסעיף זה, "ועדת שחרורים" ו"היחידה לשחרור ממאסרים קצרים" – כהגדרתן בחוק שחרור על-תנאי ממאסר.

זכות להביע עמדה לענין חנינה

20. **נפגע עבירת מין או אלימות**, שקיבל הודעה לפי הוראות סעיף 10 על בקשת הנידון לחנינה או להקלה בעונשו מנשיא המדינה, זכאי שתינתן לו הזדמנות להביע את עמדתו בכתב באמצעות מחלקת החנינות במשרד המשפטים, לפני החלטת נשיא המדינה בבקשה כאמור, במועד ובדרך שיקבעו השרים.

הגנה מפני משפט פלילי או אזרחי

21. **אי קיום זכות מהזכויות הקבועות בחוק זה אין בו כשלעצמו כדי לפסול הליך פלילי, או כדי להוות עילה למשפט פלילי או אזרחי נגד רשות ציבורית או עובד ציבור; ואולם אין בהוראות סעיף זה כדי למנוע נקיטת הליך משמעתי לפי כל דין.**

זכויות אסורים (עמ' 84-87 במחברת)